

SIRSIZ SERAMİKLERDEN BİR GRUP: SÜZGEÇLİ TESTİLER/SÜZGEÇLER

Nurşen Özkul FINDIK

Doç.Dr., Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Sanat Tarihi Bölümü

nursenf@gazi.edu.tr

Öz

Sırsız seramik/toprak kaplar Neolitik dönemden itibaren insanoğlunun ihtiyaçları ve coğrafi koşullara bağlı olarak farklı yöntemlerle, farklı formlarda üretilmiştir. Bu çalışmada sırsız seramikler arasında yer alan ve Türk seramik sanatında pek bilinmeyen bir grup oluşturan süzgeçli testiler, testi süzgeçleri üzerinde çalışılmıştır. Hasankeyf kazılarında, özellikle Büyük Saray kazılarında çok sayıda süzgeç parçası ele geçmiştir. Fakat kazılarda sağlam/tüm süzgeçli testi az sayıda bulunmuştur. Bu tür kil süzgeçler Erken İslam döneminden itibaren İslam seramik sanatında görülmektedir. Testinin silindirik boynunun içine/farklı seviyelere yerleştirilen bu süzgeçler, testi boynunun genişliğine bağlı olarak farklı büyüklüklerdedir. Göze doğrudan görünmeyen dar /kapalı bir alana yerleştirilen bu küçük dairesel yüzeyler ajur tekniğinde çok özenli, birbirinden farklı bezemelerle süslenmiştir.

Anahtar kelimeler: Testi, Süzgeç, Sırsız Seramik, Hasankeyf

A Group of Unglazed Ceramics: Jugs/Filters

Abstract

As from Neolithic period, unglazed ceramics and pots have been produced in different techniques and forms depending on geographical conditions and the needs and necessities of human beings. The aim of this study is to introduce filters that belong to a group of fairly unrecognized unglazed ceramics of Turkish ceramics. A large number of filter pieces have been captured in Hasankeyf excavations, especially among the ones in Büyük Saray. However, undamaged filters are few. This sort of clay type filters can be seen in Islamic ceramics as from early Islamic period. These filters are placed into cylindrical neck of jugs. They are in different sizes depending on

width of the neck. These small surfaces are placed in a narrow and closed area that cannot be seen directly. Different decorations in openwork technique are done on these surfaces.

Keywords: Jug, Filter, Unglazed Ceramic, Hasankeyf

Giriş

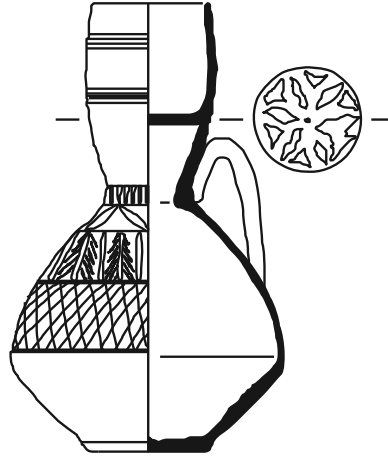
Seramiğin ortaya çıktığı dönem olarak kabul edilen Neolitik Çağ'dan itibaren kilin doğal haliyle ilk olarak sırsız seramikler üretilmiştir. Tarih boyunca insanların yerleşim yerlerini kurarken önem verdikleri baş unsur su temininin kolaylığı olmuştur. Barınakların, köylerin, kalelerin ya da kentlerin nehir ve göl gibi su kaynaklarının kenarına-yakınına kurulmasına özen gösterilmiştir. Bu suların kenarında/yakınlarında bulunan, seramik yapımının ana malzemesi olan kil yatakları, insanların çevrelerinde ulaşılabilir, biçimlendirebileceği bir malzeme olmuştur. İnsanlar bu ortamda tanıdıkları kili kap-kacak üretiminde günümüze kadar kullanmışlardır. Kolay biçimlendirilen kil, düşük ısıya tabi tutulduğunda elde edilen, dayanıklı kaplar sayesinde günlük yaşamın vazgeçilmezi olmuştur. Süt, yağ, su, sirke gibi sıvıların depolanması ve taşınmasında kullanılan sırsız seramik kapların üretimi, bazı değişimler ve eklemelerle gelişerek günümüze kadar sürdürülmüştür.

Arkeolojik çalışmalarda ele geçirilen İslam dönemi sırsız seramiklerle ilgili çalışmalar özellikle ülkemizde oldukça az ilgi görmüş ve çok az önemsenen malzemeler olmuşlardır. Oysaki günlük yaşamda en önemli ve işlevsel görevler üslenen kaplar bunlardır. Sırlı seramikler parlak görüntüleri, renkleri ve değişik bezemeleriyle daha değerli grup olarak algılanmış, çalışmalar onlar üzerinde yoğunlaşmıştır. Tarih kaynaklarına kolay kolay giremeyen geniş toplum kesimlerinin-sıradan insanın-yaşamından kesitler sunan, toplumsal tarih çalışmalarına kaynaklık teşkil edebilecek durumda olan sırsız seramiklerin bu bilinçle değerlendirilmesi gerekmektedir.

Çeşitli amaçlarla kullanılan sırsız seramikler, kullanıcı toplumun yaşadığı doğal çevreye bağlı, ihtiyaçların zorlamasıyla farklı yöntemlerle, farklı formlarda üretilmiştir. Bu çalışmada Hasankeyf kazılarında ele geçen önemli miktardaki sırsız seramik testilerden bir grubuna ait süzgeçli testiler

ve testi süzgeçleri tanıtılmaya çalışılacaktır. Hasankeyf Kazılarında yoğun olarak sırsız seramik parçalar ele geçmektedir. Bunların bir kısmı kalıp baskı ile, bir kısmı tornada, bir kısmı ise elde şekillendirilmiştir. Sırsız seramikler Hasankeyf'te Artuklu ve Eyyubi dönemlerinde faaliyette bulunan iki atölyede üretilmiştir.

Seramikler, Sahil Sarayı Atölyesinde ve Salahiye Bahçeleri Atölyesinde kalıp baskı ve torna tekniklerinde şekillendirilmiştir. Hamur yerli kil kaynaklarından temin edildiği için benzer özellikte, ince, az katkılı, orta sert ve sık dokuludur. Form olarak tabii ki testiler ön plandadır. Küp, matara, ibrik, çömlek gibi farklı formlarda kaplar da görülmektedir. Buluntular arasında az sayıda tüm-tüme yakın testi yer alır. Kazılarda testiler genellikle farklı büyüklükte ve boyutta dip, ağız, kulp, gövde parçaları halinde ele geçmiştir. Bu yüzden gövde formunu tam olarak belirlemek çok güçtür. Testi kaideleri düz ya da halka dip formundadır. Genellikle tek kulpludur. Sırsız seramik üretiminde form olarak testiler/ibrikler ilk sırayı alır. Bunu yoğunluk sırasına göre küpler, mataralar, çömlekler izler.

Çiz. 1: HKFK 2005 BS-01.6, Hasankeyf kazılarında ele geçen süzgeçli testi-süzgeci

Ele geçen dip/gövde parçalarından, küresel gövdeli, gövdenin alt kısmı kesik konik, üst yarısı küresel ya da tam tersi biçimlendirilmiş testilerin üretildiği anlaşılmaktadır. Boyun silindirik şekilde bazılarında düz, ince uzun

ya da dışı doğru hafif konik genişleyerek ya da en yaygın olarak boyun gövde ile birleştikten sonra cidarlar dışı doğru hafif açıldıktan sonra düz yükselerek basit ağız kenarıyla sonlanır (Çizim 1). Testilerin bir kısmının boynunda bu çalışmanın konusunu oluşturan özel şekillendirilmiş kilden süzgeçler yer almaktadır. Bu filtreli/süzgeçli testi boynu Anadolu seramik üretiminde çok bilinen/yaygın bir uygulama değildir.

İslam Seramik Sanatında Testi Süzgeçleri

Toprak testiler sıcak iklimlerde sıvı malzemeler için, suyu/sıvıyı soğuk tuttuğu için özellikle tercih edilmiştir. Testilerin boynuna süzgeç yerleştirme geleneği ise Erken İslam dönemi seramiklerinde görülmeye başlar. Abbasi döneminden itibaren testilerinde gövdeden boyna geçişte süzgeç yerleştirildiği görülür. Boyun oldukça geniş ve kısa olup, genelde gövde birleşiminden itibaren konik genişleyerek yükselir.

Bu tür süzgeçlere neden ihtiyaç duyulmuştur? Fonksiyonel bir uygulama olduğu kuşku götürmeyen süzgeçli testilerin tam olarak ne tür bir ihtiyacı karşıladığını tarihsel olarak belgelemek –eldeki buluntularla mümkün değildir. Yoğun süslemeye sahip olmaları bunların sadece süsleme amaçlı olduğunu göstermez. Kaldığı testilerin göze çarpmayan bir yerine yerleştirilmeleri de bu zengin bezemeli filtrelerin başka işlevleri olduğunu -ağırlıklı olarak- düşündürmektedir. Servis sırasında eğilen testiye estetik görünüm sağlama kaygısının yanı sıra sunulan sıvının akışkanlığını kontrol etme/düzenleme amacı da olabilir.

Bu tür süzgeçler, buluntuların yaygın ele geçtiği kazı alanlarının genel özelliği olan sıcak iklimlerde yoğun görülen böcek, yılan, akrep gibi hayvanlara karşı bir tür koruyucu işlev üstlenmiş olmalıdır. Erken İslam dönemi testilerinin bir kısmının kısa, geniş konik ağızlarında bu süzgeçlere sahip olmaları testi içindeki sıvıya zararlı böcek vb. girmesini önlemeye yönelik bir kullanıma işaret eder. Zamanla İslam seramiklerinde testilerin boyunları incelmış ve uzamıştır. Buna bağlı olarak da süzgeç kullanma geleneği yavaş yavaş ortadan kalkmış olmalıdır. Hasankeyf sırsız seramikleri de bu sinyalleri veren uygulamalardır. Çünkü testilerin boyunları erken örneklerde konik formda kısa ve genişken zamanla kısa, dar, silindirik boyunlu üretime geçilmiştir. Ancak bu dar boyunlu testilerde de süzgeç kullanımı sınırlı da olsa bir süre devam ettirilmiştir.

Bu geleneğin İslam seramik sanatında özellikle Mısır'da Fustat/Fatimi dönemi seramiklerinde daha da gelişerek devam ettiği görülür. Boyun içine yerleştirilen bu küçük alan yüzeyine ajur tekniğinde geometrik, bitkisel, figürlü ve yazıdan oluşan çok zengin/farklı bezemeler yapılmıştır. Mısır-Fustat'da bulunan ve X-XII. yüzyıllara tarihlenen (Fatimi Dönemi, sonrası Eyyubi Dönemi) süzgeçler çok özenli işlenmiş bezemelere sahiptir. Bu süzgeçler Fustat örneklerinde gövde ile boynun birleşme yerine yerleştirilmiştir (Watson, 2004:132). Çapları değişik olan (en büyüğü 9.7cm.) bu süzgeçlerin üzerinde yıldız, baklava, üçgenlerden oluşan geometrik, fil, arslan, kuş gibi hayvan figürleri, çiçek motifleri ile yazıdan oluşan çok çeşitli kompozisyonlar ajur tekniğinde işlenmiştir. Motifler çok ayrıntılı biçimde, kaliteli yapılmıştır. Mısır'da gerçekleştirilen kazılarda çok sayıda süzgeç parçaları ele geçerken, sağlam süzgeçli testi parçası çok azdır. Yaygın olarak sırsız kaplarda görülmekle birlikte Mısır'da az sayıda tek renk sırlı ve lüster tekniklerinde yapılmış süzgeç parçaları bulunmuştur (Watson, 2004:133).

Süzgeçli testi uygulamaları Suriye/Hama kazılarında da ele geçmiştir. Mısır/Fustat örnekleri kadar yoğun miktarda olmamakla birlikte, farklı büyüklükte (çapları 5.5, 6.5, 9.2cm. arasında) bezemeli kil süzgeçler ele geçmiştir (Riis,1957 :263,265, Fig.955-956,965-967). Kartalın daha küçük bir kuşu avlama sahnesi gibi figürlü ve çiçek rozetlerden oluşan bitkisel ve geometrik kompozisyonlar bu süzgeçlerde görülür. İran bölgesinde bu tür süzgeçler nadir görülmektedir. Yayınlarda, İran veya Merkez Asya üretimi olarak değerlendirilen (X-XIII.yüzyıl), kalıp baskı tekniğinde yapılmış bir testinin boynunda süzgeç/filtre olduğu ifade edilmektedir (Fehervari 2000:191, fig.242). Nişapur gibi IX-XII.yüzyıllarda yoğun sırsız üretim yapan merkezlerde bile bu tür süzgeçli testiler görülmemektedir (Wilkinson 1973:290-303). Bundan hareketle süzgeçli testi üretim geleneğinin yaygın olarak Fatimilerin ardından Mısır ve Orta-Doğuda hakimiyet kuran Eyyubilerin yayılma bölgelerinde sürdürüldüğünü düşünebiliriz.

Hasankeyf'te Üretilen Süzgeçli Testiler/Süzgeçler

Hasankeyf'te şehrin farklı bölgelerinde yapılan kazılarda sırlı-sırsız yoğun olarak seramik parçalar ele geçmektedir (Özkul Fındık 2009). Her iki gruba ait farklı tekniklerde üretilmiş yerli ve ithal seramikler XII-XV.yüzyıllara ait çok zengin veriler sunmaktadır. Sırsız seramikler yerli

üretim önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bunlar içinde yer alan süzgeçli testiler, diğer seramik grupları gibi şehir içinde yaygın olarak bulunmamaktadır. Süzgeçli testiler ve süzgeç parçaları Yukarı Şehirde yer alan Büyük Saray kazılarında ele geçmektedir. Buradan hareketle süzgeçli seramik grubunun üst sınıf/idarecilerin zevk ve ihtiyaçlarına yönelik üretildiği düşünülebilir.

Süzgeçli testilerde, testiye şekil verildikten sonra deri sertliğinde iken, çok ince açılan düz plaka şeklindeki hamur üzerine testinin boyun ölçülerine uygun desen çizilip ajur tekniğinde/ oyularak çıkarılır. Testi içindeki sıvının rahat dökülebilmesi/akabilmesi için süzgeç yüzeyinde belirli aralıklarla açıklıkların yapılması gerekir. Bunu gelişigüzel küçük delikler biçiminde yapmak yerine, bu küçük yüzey adeta başlıbaşına bir süsleme alanı haline getirilmiştir. Testi boyun çapına göre çizilen daire içine motifler yerleştirilir. İnce uçlu bir aletle kazıma tekniğinde motiflerin dış konturları çizildikten sonra, bazı yerler oyularak çıkarılmıştır. Bezeme motifleri sıvının akabileceği, başka bir şeyin giremeyeceği büyüklükte olmalıdır. Oyma işlemi bazılarında çok temiz olup, motif etrafında kazılan, çıkarılan parçalara ait hiçbir iz yoktur. Kullanılan kesicilere ait kazıma çizgiler net görülmektedir. Genelde tek tarafa doğru/testinin iç kısmına gelecek şekilde doğru yapıldığından kil parçacıkları alt kısımda görülmekte üst yüzey daha temiz görünümündedir. Bıçak izleri bazı parçalarda motiflerin önce ince uçlu bir aletle çizildiğini daha sonra bu çizime göre oyulup çıkarıldığını göstermektedir. Parçalar kesilip çıkarıldığında kenarlarda atık, küçük parçalar kalmıştır. Özenli yapılan örneklerde bu tür izlere rastlanmamaktadır (Kat.2a).

Testi ve süzgecin her ikisi de henüz deri sertliğindeyken süzgeç boyuna monte edilir. Süzgeçler Hasankeyf testilerinde yaygın olarak ağıza yakın yani elin rahatlıkla ulaşabileceği seviyeye yerleştirilir. Erken İslami Dönem örneklerinde süzgeç, gövdenin boyunla birleştiği alt noktada yer alır. Bunlarda süzgeçin gövde ile boyun birleştirilirken yerleştirilmesi gerekir. Yoksa uzun boyun nedeniyle süzgeçin monte edilmesi mümkün değildir. Hasankeyf kazılarında ele geçen süzgeçli testiler bölgesel özellik taşır. Süzgeçler boynun dip kısmında yani boyundan gövdeye geçişte değil daha yukarıda ağıza yakın yerleştirilmiştir. Üretim aşamasında testi gövdesi ve boyun birleştirildikten sonra boynun ağız kısmına yakın noktalara süzgeç

yerleştirilmiş olabilir. Belki de gövde boyunla birleştirildikten sonra ya da önceden boyuna süzgeç eklenip daha sonra boyun-gövde birleşimi gerçekleştirilmiş olabilir.

Süzgeç monte edilirken fazlalık kısımlar kesilerek çıkarılırken, kalan bölüm testi boyun cidarlarıyla iyice birleştirilmiştir. Bu bazı testilerde gayet başarılı yapılmış, birleşme ince bir çizgi halinde, çok homojen bir görüntü taşımaktadır (Kat.3a). Bazılarında ise birleşme gelişigüzel olup, süzgeçle boyun cidarları arasında boşluklar kalmıştır (Kat.4a). Birkaç örnek dışında kaba, özensiz ajur oyma tekniğinde bezemeler yapılmıştır..

Süzgeçler yaygın olarak düz olmakla birlikte, bazı süzgeçlerin göbek kısımları üçgen gibi yukarı doğru bombe/çıkıntı yapmaktadır (Kat.10). Tepeden bakıldığında ortada büyük bir göbeği olan, dört, altı yapraklı çiçek görünümündedir. Yaprakların üzeri kazıma çizgiler atılarak, diğer süzgeçlerden farklı, üç boyutlu görünüm verilmiştir. Bu tür bombeli süzgeçlerin bazıları IX.-XII.yüzyıl İslam örneklerine benzer şekilde gövde ile boyunun birleşimine yerleştirilmiştir. Bombeli süzgeçler içinde uygulama farklılığı vardır. Çok az olmakla birlikte süzgecin merkezinde düğme gibi çıkıntı oluşturulmuş (4-4.5cm.), ajur bezeme sadece bu çıkıntılı yüzeye yapılmıştır. Süzgecin diğer kısımlarında herhangi bir bezeme/delik yapılmamıştır. Bunlar belirttiğimiz gibi gövde ile boyunun birleşimine yerleştirilmiş olup çapları büyük (7.5-8cm.) boyunlu testilerde görülür.

Genelde Hasankeyf süzgeçlerinde merkezden dışa doğru ışınsal biçimde gelişen kompozisyonlar yer almıştır. Daha çok bitkisel kompozisyonlar hakimdir. Az sayıda parçada geometrik süsleme yer alır. En yaygın bitkisel motif küçük bir göbek etrafında değişik sayıda (üç ila 9 asarında) yapraklara sahip çiçek motifidir (Kat.5a,11). Bu çiçeğin yaprakları arasında bir üçgen, daire, diyagonal çizgiler ya da kenarları tırtıklı küçük yapraklar yer alır (Kat.1a,6a,7a,8a,9a). En kaliteli nadir örneklerden birinde (Kat.2 a-b), iki daire içinde yedi kollu yıldızlar, yanlardaki şeritler içinde çok özenle oyulmuş kıvrık dallar-yapraklar yer alır. Süzgeçler çok ince (2.5-3mm.) olduğu için kolaylıkla tahrip olmuş/kırılabilmişlerdir. Ancak boyun içindeki izlerden süzgeç olduğu anlaşılabilir (Kat.12,14-15).

Hasankeyf süzgeçli testileri metal kaplardan etkiler de taşımaktadır. Başka bir ifadeyle metal testi taklitleridirler. Boyunda çokgen ya da yivli düzenlemeler, dairesel çıkıntılarla adeta metal görüntü verilmeye

çalışılmıştır. Hasankeyf testilerinin en belirgin özelliklerinden birisi gövde ile boyunun birleştiği yerde bir tür boyun bileziği şeklinde, dışa doğru bir profil oluşturulmasıdır. Bu profilin üzerine kazıma, diyagonal veya dikey hatlar (kertik bezeme) şeklinde basit motifler yapılmıştır (Kat. 1 ,4, 6, 7).Diğer karakteristik özellikleri ise boyunla gövde arasında yani omuz kısmında ince bir şerit halinde ya da gövdenin sadece üst bölümünde yer alan süslemedir (Kat.5). Sadece bir testi tüme yakın ele geçmiş onda da gövdenin sadece üst kısmında, şeritler halinde bezeme yer almıştır (Çizim 1). Kazıma tekniğinde bezemeler yoğunlukta olup, tarak baskı ve rulet gibi farklı teknikler daha sınırlıdır. Kazılarda ele geçen süzgeçli boyun parçalarının dış yüzeyinde ise kazıma tekniğinde basit yaprak, kıvrık dal ve diyagonal çizgiler görülür (Kat.9). Bazıları ise tamamen bezemesiz sadece yatay iki sıra kazıma çizgi ile süsleme tamamlanmıştır (Kat.7-8). Boyun parçalarının hepsinde tek kulp izi görülür (Kat.3b-4b). Kulp izi boyunun gövde ile birleştiği noktadan biraz üstte bulunmaktadır. Bu kulp olasılıkla gövdenin omuz kısmı ile birleşmekteydi.

Sonuç

Yapılan kazılar sayesinde Hasankeyf'te Artuklu döneminden (XII-XIII.yüzyıl) itibaren sırsız seramik üretiminin yapıldığı, bu üretimin bölgede hakimiyet kuran Eyyubi döneminde (XIII-XV.yüzyıl) değişerek ve çeşitlenerek devam ettiği net olarak anlaşılmıştır. Kazılarda ele geçen sırsız süzgeçli testilerin büyük bölümü çok kaliteli işçilik göstermektedirler. Bunların saray kazılarında ele geçmesi bu tür kapların idareci sınıfın kullanımına yönelik üretildiğine işaret etmektedir. Bu tür kaplar sınıflar arası bir tür ayırt etme/üst sınıf ürünleri olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar yaşadıkları çevrenin gereklerine/sunduklarına uygun olarak yeme-içme kültürü geliştirmiştir. Kullanılan kaplar bunun bir parçası olup sosyal statüyü, kimliği belirleyen başat unsurlardan olmuştur.

Bilinen kazı raporları ve mevcut literatür taramalarında İran merkezli Büyük Selçuklularda ve Selçuklu geleneğindeki beyliklerde yaygın olarak böyle bezemeli süzgeçli testi kullanımına işaret eden fazla veriye rastlanmamıştır Süzgeçli testiler Hasankeyf'te özellikle Eyyubi hakimiyeti sürecinde yaygınlaşmıştır. Çünkü kazılarda Aşağı Şehirde Sahil Sarayı Atölyesinde Artuklu döneminde-özellikle kalıp baskı tekniğinde- seramik üretimi yapıldığı anlaşılmıştır. Ele geçen tüme yakın testi ve boyun

parçalarında süzgeçe rastlanmamıştır. Süzgeç kullanımı Selçuklu geleneğini sürdüren Artuklularda da görülmemektedir. Buda geleneğin daha sonraki dönemde Hasankeyf'e geldiğini düşündürmektedir.

Hasankeyf'te Eyyubi hakimiyetiyle birlikte seramik atölyesi, buna bağlı olarak teknik ve süsleme programında değişimler yaşanmıştır. Eyyubiler, Fatimilerden aldıkları Mısır ve Doğu Akdeniz kültürünü burada devam ettirmişlerdir. Hasankeyf'teki ustalar, Mısır'dan ithal edilen süzgeçli testilerin taklitlerini yapmaya çalışmış olabilecekleri gibi, bu süzgeçli testiler bir grup göçmen ustanın üretimi ya da idareyi elinde tutan Mısır kökenli sarayın isteği doğrultusunda üretilmiş ürünler de olabilir.

Hasankeyf kazılarında Fustat süzgeçleri kadar kaliteli, özenli işçilik gösteren çok az parça ele geçmiştir. Boyun çapları dikkate alındığında Hasankeyf testilerinin, Erken İslam Dönemi testilerinden daha küçük oldukları ve boyun ile gövde birleşimine değil, boyun içine yerleştirildiği gözlemlenmektedir. Süzgeçli testilerin sadece saray buluntularıyla sınırlı olması, üst sınıf için (saray ve çevresi, idareciler, elit zümre) farklı kalitede üretim yapıldığını ortaya koymuştur. Bu durum ürünlerin kalitesinde de - kullanılan hammadde, desen ve form- kendini göstermektedir. Tarihsel süreçte varlıklı üst sınıfların konfor ve lüks tüketim alışkanlıkları üreticileri yeni ve daha iyiyi üretmeye yönlendirirken, diğer yandan o dönemde popüler olanı kopyalama anlayışını da tetiklemiştir. Alım gücü yüksek olanlar, en kaliteli yerel ürünleri satın alırken, aynı zamanda zengin ve ihtişamlı yaşamlarını yansıtmak amacıyla ithal ürünleri de tercih etmişlerdir.

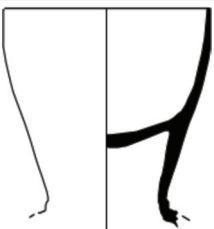

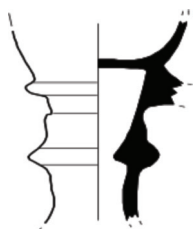

Eyyubilerle birlikte Hasankeyf'te yeni bir anlayışla seramik üretimi gerçekleşmeye başlar. Saray ve çevresinde öbeklenen yönetici sınıf her dönem sanatın şekillenmesinde doğrudan ya da dolaylı olarak etkin bir rol üstlenmiştir. Kazı buluntuları bu tür süzgeç uygulamalarının Fatimi geleneğini sürdüren Mısır merkezli Eyyubiler aracılığıyla Suriye ve Anadolu'da yayıldığını göstermektedir.

Katalog

- 1-Envanter No:HKFK-2010 Büyük Saray 113-29, çap 8cm., Hamur Munsell 7.5YR7/4 (pink).
- 2- Envanter No:HKFK-2010 Büyük Saray 119-1, çap 8cm., Hamur Munsell 5Y7/2 (light gray).
- 3- Envanter No:HKFK-2010 Büyük Saray 113-16, çap 6cm., Hamur Munsell 2.5YR7/3 (light reddish brown).
- 4- Envanter No:HKFK-2010 Büyük Saray 121-52, çap 7cm., Hamur Munsell 7.5YR7/4 (pink).
- 5- Envanter No:HKFK -2008 Büyük Saray 127, çap 5.5cm., Hamur Munsell 10YR6/3 (pale brown).
- 6- Envanter No:HKFK-2005 Büyük Saray I.5-11, çap 8cm., Hamur Munsell 7.5YR7/4 (pink).
- 7- - Envanter No:HKFK-2005 Büyük Saray I.5-14, çap 6.5 cm., Hamur Munsell 7.5YR7/3 (pink).
- 8- Envanter No:HKFK- 2006 Büyük Saray 483, çap 7 cm., Hamur Munsell 5Y7/2 (light gray).
- 9- Envanter No:HKFK-2009 Büyük Saray 9-92, çap 6cm., Hamur Munsell 5Y7/1(light gray).
- 10- Envanter No:HKFK-2009 Büyük Saray 10-51, çap 6.5cm., Hamur Munsell 2.5Y 7/4 (pale yellow).
- 11- Envanter No:HKFK-2009 Büyük Saray 9-53, çap 7cm., Hamur Munsell 7.5YR 6/4 (light brown).
- 12- Envanter No:HKFK-2009 Büyük Saray 9-141, çap 6cm., Hamur Munsell 7.5YR 7/4 (pink).
- 13- Envanter No:HKFK-2009 Büyük Saray 10-163, çap 7.6cm., Hamur Munsell 7.5YR 6/4 (light brown).
- 14- Envanter No:HKFK-2009 Büyük Saray 10-74, çap 6.5cm., Hamur Munsell 5Y7/3 (pale yellow).
- 15- Envanter No:HKFK 2009 Sahil Sarayı 1-134, çap 7cm., Hamur Munsell 7.5YR 7/4 (pink).

Kaynakça

- Fehervari, G . (2000). *Ceramics of the Islamic World in the Tareq Rajab Museum* , New York.
- Grube, E.J. (1976). *Islamic Pottery of The Eighth to the Fifteenth Century in the Keir Collection*, London.
- Özkul Findık, N. (2009). *Hasankeyf Seramikleri (2004-2006)*, Ankara.
- Riis, P.J.-V. Poulsen, (1957). *Hama, Fauilles et Recherches 1931-1938*, Vol IV, pt.2, Copenhagen.
- Watson, O. (2004). *Ceramics From Islamic Lands; Kuwait National Museum*, The Al-Sabah Collection, London.
- Wilkinson, C.K. (1973). *Nişapur:Pottery Of The Early Islamic Period*, New York.

 <p>Kat.1</p>	 <p>1a</p>	 <p>1b</p>
 <p>Kat.2</p>	 <p>2a</p>	 <p>2b</p>
 <p>Kat.3</p>	 <p>3a</p>	 <p>3b</p>
 <p>Kat.4</p>	 <p>4a</p>	 <p>4b</p>

Kat.5

5a

Kat.6

6a

Kat.7

7b

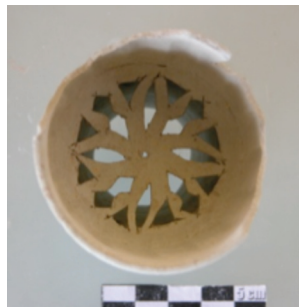
Kat.8

8b

Kat.9

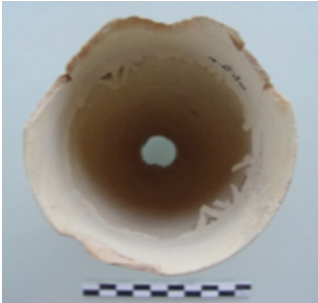
9a

Kat.10

Kat.11

Kat.12

Kat.13

Kat.14

Kat.15